

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-1-12>

Кучер Віталій Орестович,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії права, конституційного та приватного права
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0877-5735>

ПРАВА ЛЮДИНИ: ВТРУЧАННЯ У СФЕРУ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дотримання права на приватність осіб під час воєнного стану є складною проблемою, оскільки військова агресія російської федерації потребує від держави здійснювати непопулярні заходи, які обмежують окремі права громадян для забезпечення безпеки та ефективності оборонних дій. Однак це не означає, що право на приватність повинно повністю ігноруватися. Втручання у сферу приватного життя особи без її згоди можливе лише тоді, коли це відбувається відповідно до вимог законодавства України та міжнародних правових норм; тільки в такому обсязі, в якому обмежувальні заходи будуть розмірними до переслідуваної мети відповідно до принципу пропорційності.

Відомості про фізичну особу (персональні дані) є чутливою інформацією, а особливо в умовах воєнного стану. В Україні більшу увагу потрібно приділити інформаційній безпеці та системі захисту персональних даних, приведення її у відповідність до стандартів Європейського Союзу. Для забезпечення інформаційної, а як наслідок - національної безпеки України, потрібно забезпечити захист важливих елементів персональних даних осіб шляхом створення міжгалузевої багатofункціональної інформаційної інфраструктури держави.

Потребує вдосконалення рівень координації діяльності державних органів щодо виявлення, оцінки і прогнозування загроз інформаційній безпеці, запобігання таким загрозам та забезпечення ліквідації їх наслідків, здійснення міжнародного співробітництва з цих питань; вдосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інформаційної безпеки, зокрема захисту інформаційних ресурсів, протидії комп'ютерній злочинності, захисту персональних даних, а також правоохоронної діяльності в інформаційній сфері.

Як наслідок, необхідно удосконалювати форми організації, взаємодії, координації діяльності органів державної влади у напрямку забезпечення процесу управління загрозами та небезпеками в умовах воєнного стану.

Ключові слова: права людини, особисті немайнові права фізичної особи, обмеження прав людини, право на приватність, право на безпеку, інформаційна безпека, національна безпека, безпека.

Kucher Vitalii. Human rights: interference in the sphere of private life under martial law

Observance of the right to privacy of individuals during martial law is a complex problem, since the military aggression of the Russian Federation requires the state to implement unpopular measures that limit individual rights of citizens to ensure the safety and effectiveness of defense actions. However, this does not mean that the right to privacy should be completely ignored. Interference in the sphere of a person's private life without his consent is possible only when it takes place in accordance with the requirements of the legislation of Ukraine and international legal norms; only to the extent that restrictive measures are proportionate to the objective pursued in accordance with the principle of proportionality.

Information about a natural person (personal data) is sensitive information, and especially in the conditions of martial law. In Ukraine, more attention should be paid to information security and the personal data protection system, bringing it into line with European Union standards. In order to ensure the information and, as a result, the national security of Ukraine, it is necessary to ensure the protection of important elements of personal data of individuals by creating an interdisciplinary multifunctional information infrastructure of the state.

The level of coordination of the activities of state bodies in identifying, assessing and forecasting threats to information security, preventing such threats and ensuring the elimination of their consequences, international

cooperation on these issues needs improvement; improvement of the legal framework for ensuring information security, in particular protection of information resources, countering computer crime, protection of personal data, as well as law enforcement activities in the information sphere.

As a result, it is necessary to improve the forms of organization, interaction, and coordination of activities of state authorities in the direction of ensuring the process of managing threats and dangers in the conditions of martial law.

Key words: *human rights, personal non-property rights of an individual, restrictions on human rights, the right to privacy, the right to security, information security, national security, security.*

Вступ. В демократичному суспільстві людина знаходиться на першому місці, а її права і свободи відіграють ключову роль. В Україні права та свободи людини, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Це визначено в Конституції України та інших законодавчих актах країни.

Стаття 3 Конституції України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. Держава зобов'язана створити такі умови, при яких кожна людина зможе розвивати свої якості та гарантувати імовірність їх використання для блага самої особи та суспільства.

Захист прав і свобод людини є фундаментальною засадою правової системи України та визнається як основний принцип правозахисної політики країни. Проте взаємовідносини людини та держави ускладнюються. Особливо це стосується реалізації правового режиму воєнного стану в державі, який призводить до введення тимчасових обмежень та додаткових заходів безпеки, що може впливати на права та свободи громадян.

У зв'язку з наведеним правовідносини держави та громадянина потребують подальшого аналізу та узагальнення.

Матеріали та метод. Питаннями прав людини, зокрема права на недоторканність приватного та сімейного життя (право на приватність) присвячено дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких можна виділити праці Д. Гудими, О. Панкевича, С. Погребняка, П. Рабіновича, В. Савицького, В. Серьогіна, С. Шевчука, В. Шемчука та інших. Проте, зважаючи на складність і багатогранність даної проблематики, доводиться констатувати про нагальну

потребу у подальших наукових розвідках питань втручання у сферу приватного життя особи.

Як зазначає О.З. Панкевич межі можливого втручання з боку держави і суспільства у сферу приватного життя потребують глибокого наукового аналізу [1, с. 54].

Тому метою статті є дослідження права на недоторканність приватного та сімейного життя та визначення меж можливого державного втручання в сферу приватного життя особи в умовах воєнного стану.

Під час написання статті використано ряд загально-наукових та спеціальних методів наукового пізнання, серед яких можна виокремити діалектичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий та інші методи.

Результати. Як зазначає В. Серьогін, «право на недоторканність приватного життя» необхідно розглядати у трьох аспектах: 1) як право індивіда на своє власне життя, на дії щодо самого себе; дане право безпосередньо пов'язане з індивідуальністю конкретної людини, а відповідно, й із захистом від втручання з боку всіх суб'єктів права; 2) як неприпустимість втручання у приватне життя особи з боку держави, організацій, юридичних і фізичних осіб; 3) як право, суміжне з іншими правами, а саме: з правом на недоторканність сімейного життя, правом на недоторканність житла, правом на недоторканність кореспонденції [2, с. 538].

Право на недоторканність приватного та сімейного життя (право на приватність) закріплене у міжнародних та національних нормативних актах. Так, стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3] зазначає, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Стаття 12 Загальної декларації прав людини передбачає, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань [4].

Ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань (ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.) [5].

Відповідно до ст. 32 Конституції України [6] ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди.

Норми Конституції України, зокрема про права, свободи людини, є нормами прямої дії – вони можуть застосовуватися безпосередньо в судовому порядку, забезпечуючи доступ до судового захисту та зміцнюючи верховенство Конституції у правовій системі країни.

Як зазначають М. Прядко та О. Чепик-Трегубенко будь-яка конституційна норма гарантує права і свободи людини, діє безпосередньо, і конкретні закони сприймаються як додатковий захист реалізації конституційної норми [7, с. 154].

Однак, у зв'язку із введенням воєнного стану в державі можуть вводитися тимчасові обмеження прав і законних інтересів осіб в межах забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану».

Відповідно до ст. 64 Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих

обмежень. Але не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

Право на недоторканність приватного та сімейного життя (право на приватність) (ст. 32 Конституції України) не входить до переліку прав, які не можуть бути обмежені в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Стаття 32 Конституції у частині 2 звертає увагу на можливість збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Частина 2 статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод надає право органам державної влади порушувати право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції, але при дотриманні умов: коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [3].

Право на приватне та сімейне життя є засадничою цінністю, розглядається як право фізичної особи на автономне буття незалежно від держави, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб. Втручання у конституційне право особи на приватне і сімейне життя вважатиметься законним у разі наявності підстави в національному законі, а також за умови, що такий закон відповідатиме принципу верховенства права. Конституційний принцип верховенства права вимагає законодавчого закріплення механізму запобігання свавільному втручання органів публічної влади при здійсненні ними дискреційних повноважень у права і свободи особи [8].

Питання Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів (далі – Реєстр) регулює Закон України «Про Єдиний державний реєстр призовни-

ків, військовозобов'язаних та резервістів» від 16 березня 2017 р. Закон визначає правові та організаційні засади створення, функціонування Реєстру, регулює відносини у сфері державної реєстрації громадян України, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави, та осіб, приписаних до призовних дільниць.

Відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» згода призовників, військовозобов'язаних та резервістів на обробку їхніх персональних даних для цілей Реєстру не потрібна. Можна стверджуватися, що в даному випадку втручання держави у сферу приватного та сімейного життя відбувається в інтересах національної безпеки.

Обмеження прав і свобод людини викликані неможливістю іншим чином забезпечити захист національної безпеки [9, с. 66]. В час війни перевага інтересів держави означає можливість збереження основоположних прав багатьох людей через забезпечення життєздатності самої держави [10, с. 153].

Закон України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» (ст. 7) визначає перелік відомостей, які опрацьовуються та включаються до Реєстру без згоди особи: прізвище; власне ім'я (усі власні імена); по батькові (за наявності); дата народження; місце народження; стать; місце проживання та місце перебування; відомості про батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників та інших представників (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження); відомості про сімейний стан особи та членів її сім'ї (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), а також дітей); реквізити паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон (серія, номер, дата видачі, орган, що видав, строк дії); відомості про громадянство; відомості про документи, що підтверджують

смерть особи або визнання особи померлою чи безвісно відсутньою; відомості щодо визнання особи недієздатною (поновлення дієздатності); відомості про зайнятість (код підприємства, місце роботи, посада); реєстраційний номер облікової картки платника податків; відцифрований образ обличчя особи; відомості про дату виїзду за межі України та дату повернення на територію України; відомості про освіту та спеціальність; відомості про стан здоров'я (у тому числі про встановлення, зміну групи інвалідності), що збираються з метою визначення придатності для виконання військового обов'язку; відомості про притягнення до кримінальної відповідальності (повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення); відомості про розгляд судом кримінальної справи, вирок, що набрав законної сили; відомості про наявність (відсутність) судимості; унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності); відцифрований образ обличчя особи (за наявності) [11].

Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку обробки та використання даних в державних реєстрах для військового обліку та набуття статусу ветерана війни під час дії воєнного стану № 10062 від 18.09.2023 пропонує суттєво розширити перелік відомостей, що необхідно включати до Реєстру. Тому, законно, виникає питання про надмірність персональних даних, доцільність отримання такого масиву конфіденційної інформації та включення її до Реєстру.

Стаття 6 закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р., яка визначає загальні вимоги до обробки персональних даних, вказує, що склад та зміст персональних даних мають бути відповідними, адекватними та ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки [12].

Відповідно до Регламенту Європейського парламенту і ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС

(Загальний регламент про захист даних) будь-яке опрацювання персональних даних повинно бути законним та правомірним. Фізичні особи повинні бути обізнані про те, що їхні персональні дані збирають, використовують, обговорюють або іншим чином опрацюють, а також про те, якою мірою опрацюють чи опрацюватимуть персональні дані. Фізичні особи повинні бути обізнані про ризики, правила, гарантії та права щодо опрацювання персональних даних і про те, як реалізувати свої права у зв'язку з таким опрацюванням. Зокрема, спеціальні цілі опрацювання персональних даних повинні бути прямо вираженими та законними, а також означеними на момент збирання персональних даних. Персональні дані повинні бути достатніми, відповідними та обмежуватися тим, що є необхідним для досягнення цілей, для яких їх опрацюють [13].

Як зазначає С.П. Погребняк держава має право обмежувати права людини тільки тоді, коли це дійсно необхідно, і тільки в такому обсязі, в якому її заходи будуть розмірними до переслідуваної мети. Іншими словами, у цій сфері проголошується та діє принцип пропорційності (розмірності, або адекватності) [14, с. 294].

Обмеження, що переслідують істотну мету, мають бути об'єктивно виправданими, обґрунтованими. Зазвичай подібна перевірка здійснюється за трьома критеріями: придатність, необхідність і заборона надмірності. Це означає, що непридатні, непотрібні й надмірні заходи заборонені [14, с. 301].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, на відміну від права ЄС, принцип пропорційності прямо не закріплює. Не зважаючи на це він є одним із найважливіших принципів, який, мабуть, найбільш часто застосовується в практиці Європейського суду з прав людини [14, с. 297]. Аналіз практики Суду свідчить про те, що цей принцип пов'язаний, насамперед, із проблемою правомірності обмежень прав людини [15, с. 115–119].

Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував на тому, що обмеження

прав і свобод людини і громадянина визнаються допустимими, якщо вони здійснені згідно з чинним законодавством і відповідають правилу «збереження основного змісту прав і свобод» (рішення від 20 травня 1999 р. у справі «Реквеньї проти Угорщини», рішення Великої палати від 13 лютого 2003 р. у справі «Партія добробуту та інші проти Туреччини») [14, с. 305].

Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз. Стаття 3 зазначеного закону розкриває принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони, яка спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій [16].

Національна безпека – це багаторівневе й багатокомпонентне явище, що відображає стан захищеності життєвоважливих інтересів особи, суспільства та держави від реальних та потенційних загроз. Вона тісно пов'язана з усіма аспектами життя людини, суспільства і держави та є складовою їх існування та розвитку [17, с. 71].

Як зазначає В.Т. Савицький невід'ємною, органічною, складовою системи національної безпеки є інформаційна безпека [18, с. 205].

Незважаючи на те, що Законом України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» у ст. 3 держава гарантує захист бази даних Реєстру від несанкціонованого доступу та зловживання доступом, незаконного використання відомостей Реєстру, порушення цілісності бази даних Реєстру та його апаратного чи програмного забезпечення, немає гарантій від витоку інформації в умовах воєнного стану.

Розкриття персональних даних¹ призво-вників, військовозовов'язаних та резервістів під час воєнного стану може мати шкідливі наслідки як для особи, так і держави в цілому: інформація може бути використана зловмисниками для здійснення фізичних, психологічних або кібератак. Конфіденційна інформація може стати загрозою для сімей військовослужбовців, особливо у випадках, коли військова агресія відбувається на території, де є ризик для цивільного населення. Незаконно отримана інформація ворогом може призвести до психологічного тиску на військовослужбовців та їхні сім'ї. Зростання рівня свідомості ворога може викликати труднощі у виконанні військових операцій і призводити до людських втрат.

Тому тут важливе місце має бути відведене інформаційній безпеці, тобто стану захищеності життєво важливих інтересів людини та держави, при якому запобігається нанесення шкоди за допомогою негативного інформаційного впливу; негативних наслідків несанкціонованого використання та розповсюдження конфіденційної інформації, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися лише у визначеному нею порядку відповідно до передбачених умов.

Інформаційна безпека спрямована на забезпечення стану захищеності інформаційного простору, передбачає здійснення превентивних і захисних заходів в інформаційному середовищі людини, суспільства та держави [19, с. 35].

Забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави та справою всього Українського народу (ст. 17 Конституції України) поряд зі захистом суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення економічної безпеки.

Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 р. під кібербезпекою розуміє захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забез-

печуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі [20].

Застосування інформаційних технологій пов'язане з додатковими ризиками щодо захисту персональних даних. Це пов'язано з тим, що у воєнний час держава часто об'єктивно не в змозі гарантувати права людини в повному обсязі та збереження конфіденційної інформації.

Як зазначають Дмитришин М.В. та Журавківська М.І. витік персональних даних із державних інформаційних ресурсів приблизно на 50% стається з вини працівників (внутрішніх порушників) того чи іншого державного органу. Частка витоку персональних даних трапляється через неякісний програмний продукт, послуги, пов'язані з програмним забезпеченням, послуги у сфері інформаційних технологій, консультування, розроблення програмного забезпечення, послуг мережі інтернет і послуги з підтримки. Небезпечними для володільців інформації є також дії зовнішніх зловмисників – хакерські атаки, на які за світовою статистикою припадає половина неправомірних дій від усього масштабу витоку інформації [21, с. 115–116].

Висновки. Дотримання права на приватність осіб під час воєнного стану є складною проблемою, оскільки військова агресія російської федерації потребує від держави здійснювати непопулярні заходи, які обмежують окремі права громадян для забезпечення безпеки та ефективності оборонних дій. Однак це не означає, що право на приватність повинно повністю ігноруватися. Втручання у сферу приватного життя особи без її згоди можливе лише тоді, коли це відбувається відповідно до вимог законодавства України та міжнародних правових норм; тільки в такому обсязі, в якому обмежувальні заходи будуть розмірними до переслідуваної мети відповідно до принципу пропорційності.

Відомості про фізичну особу (персональні дані) є чутливою інформацією, а особливо в

¹ Персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована – ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р.

умовах воєнного стану. В Україні більшу увагу потрібно приділити інформаційній безпеці та системі захисту персональних даних, приведення її у відповідність до стандартів Європейського Союзу. Для забезпечення інформаційної, а як наслідок - національної безпеки України, потрібно забезпечити захист важливих елемен-

тів персональних даних осіб шляхом створення міжгалузевої багатофункціональної інформаційної інфраструктури держави. Потребує вдосконалення взаємодія, координація діяльності органів державної влади у напрямку забезпечення процесу управління загрозами та небезпеками в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Панкевич О.З. Право на приватність: царина незалежності особи. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2017. № 2. С. 47–56.
2. Сergygin V. O. Право на недоторканність приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці: монографія. Х.: ФІНН, 2010. 608 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 2050 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/paran54#n54
4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Прядко М., Чепік-Трегубенко О. Особливості конституційно-правового статусу людини та громадянина. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 11 березня 2022 р). Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 152–154.
8. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2018 р. № 7-р/2018 у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень абзацу першого пункту 40 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-18#Text>
9. Часник Д. В. Забезпечення прав людини у сфері національної безпеки в умовах протистояння військовій агресії російської федерації. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Випуск 34. С. 61–67.
10. Котерлін І. Б. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану у аспекті забезпечення інформаційних прав та свобод. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 150–155.
11. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів: Закон України від 16 березня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#Text> (станом на 10.01.2024 р.).
12. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (станом на 10.01.2024 р.).
13. Регламент європейського парламенту і ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text
14. Погребняк С. П. Принцип пропорційності в українській юридичній практиці та практиці ЄСПЛ. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9614/Pogrebniak%20294-310.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Рабінович П. Європейські стандарти прав людини: онтологічні, гносеологічні та праксеологічні стандарти. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2–3 (33–34). С. 114–132.
16. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (станом на 10.01.2024 р.).
17. Мельниченко Б., Фігель Н. Основні підходи до розуміння поняття «Національна безпека». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 2. С. 68–72.
18. Савицький В. Т. Інформаційна безпека в системі національної безпеки України. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 195–207.
19. Шемчук В. В. Інформаційна безпека та інформаційна оборона в контексті розвитку вітчизняної доктрини й законодавчої основи. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: «Юридичні науки». 2019. Т. 30 (69). № 4. С. 31–37.

20. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовтня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (станом на 10.01.2024 р.).

21. Дмитришин М. В., Жураківська М. І. Витік персональних даних в електронному урядуванні: реалії та проблеми державних вебсайтів і порталів. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. № 20. С. 111–119.

References:

1. Pankevych, O.Z. (2017). Pravo na pryvatnist': tsaryna nezalezhnosti osoby [The right to privacy: the realm of individual independence]. *Naukovyy visnyk L'vDUVS. Seriya yurydychna*. № 2. S. 47–56 [in Ukrainian].
2. Ser'ohin, V.O. (2010). Pravo na nedotorkannist' pryvatnoho zhyttya u konstytutsiyno-pravoviy teoriiy ta praktytsi: monohrafiya [The right to inviolability of private life in constitutional and legal theory and practice]. KH.: FINN. 608 s. [in Ukrainian].
3. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] vid 4 lystopada 2050 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/paran54#n54 [in Ukrainian].
4. Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny [Universal Declaration of Human Rights] vid 10 hrudnya 1948 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
5. Mizhnarodnyy pakt pro hromadyans'ki i politychni prava [International Covenant on Civil and Political Rights] vid 16 hrudnya 1966 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text [in Ukrainian].
6. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine] vid 28 chervnya 1996 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Pryadko, M., & Chepik-Trehubenko, O. (2022). Osoblyvosti konstytutsiyno-pravovoho statusu lyudyny ta hromadyanyna [Peculiarities of the constitutional and legal status of a person and a citizen. International and national security]. *Mizhnarodna ta natsional'na bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty: materialy VI Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Dnipro, 11 bereznya 2022 r.)*. Dnipro: DDUVS. S. 152–154 [in Ukrainian].
8. Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] vid 11 zhovtnya 2018 r. № 7-r/2018 u spravi za konstytutsiynym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z prav lyudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) okremykh polozhen' abzatsu pershoho punktu 40 rozdil VI «Prykintsevi ta perekhidni polozhennya» Byudzhetnoho kodeksu Ukrayiny. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-18#Text> [in Ukrainian].
9. Chasnyk, D.V. (2022). Zabezpechennya prav lyudyny u sferi natsional'noyi bezpeky v umovakh protystoyannya viys'koviy ahresiyi rosiys'koyi federatsiyi [Ensuring human rights in the field of national security in the face of military aggression by the russian federation]. *Naukovi zapysky L'vivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriya ekonomichna. Seriya yurydychna*. 34. S. 61–67 [in Ukrainian].
10. Koterlin, I.B. (2022). Informatsiyna bezpeka v umovakh voyennoho stanu u aspekti zabezpechennya informatsiynykh prav ta svobod [Information security in the conditions of martial law in the aspect of ensuring informational rights and freedoms]. *Aktual'ni problemy vitchyznyanoyi yurysprudentsiyi*. 1. S. 150–155 [in Ukrainian].
11. Pro Yedynny derzhavnyy reyestr pryzovnykiv, viys'kovozobov'yazanykh ta rezervistiv: Zakon Ukrayiny [About the Unified State Register of Conscripts, Conscripts and Reservists: Law of Ukraine] vid 16 bereznya 2017 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#Text> [in Ukrainian].
12. Pro zakhyst personal'nykh danykh: Zakon Ukrayiny [About the protection of personal data: Law of Ukraine] vid 1 chervnya 2010 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].
13. Rehlament yevropeys'koho parlamentu i rady (YES) 2016/679 vid 27 kvitnya 2016 roku pro zakhyst fizychnykh osib u zv'yazku z opratsyuvannyam personal'nykh danykh i pro vil'nyy rukh takykh danykh, ta pro skasuvannya Dyrektyvy 95/46/ (Zahal'nyy rehlament pro zakhyst danykh) [General Regulation on data protection] Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text [in Ukrainian].
14. Pohrebnyak, S.P. Pryntsyp proporsiynosti v ukrayins'kiy yurydychniy praktytsi ta praktytsi Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny [The principle of proportionality in Ukrainian legal practice and the practice of the European Court of Human Rights]. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9614/Pogrebniak%20294-310.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].
15. Rabinovych, P. (2003). Yevropeys'ki standarty prav lyudyny: ontolohichni, hnoseolohichni ta prakseolohichni standarty [European human rights standards: ontological, epistemological and praxeological standards]. *Visnyk Akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny*. 2–3 (33–34). S. 114–132 [in Ukrainian].

16. Pro natsional'nu bezpeku Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [About the national security of Ukraine: Law of Ukraine] vid 21 chervnya 2018 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].

17. Mel'nychenko, B., & Fihel', N. (2021). Osnovni pidkhody do rozuminnya ponyattya «Natsional'na bezpeka» [Basic approaches to understanding the concept of "National Security"]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhniky»*. Seriya: «Yurydychni nauky». 2. S. 68–72 [in Ukrainian].

18. Savyts'kyi, V.T. (2017). Informatsiyna bezpeka v systemi natsional'noyi bezpeky Ukrayiny [Information security in the national security system of Ukraine]. *Universytets'ki naukovy zapysky*. 2. S. 195–207 [in Ukrainian].

19. Shemchuk, V.V. (2019). Informatsiyna bezpeka ta informatsiyna oborona v konteksti rozvytku vitchyznyanoi doktryny y zakonodavchoyi osnovy [Information security and information defense in the context of the development of the domestic doctrine and legislative framework]. *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho*. Seriya: «Yurydychni nauky». T. 30 (69). № 4. S. 31–37 [in Ukrainian].

20. Pro osnovni zasady zabezpechennya kiberbezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [About the main principles of ensuring cyber security of Ukraine: Law of Ukraine] vid 5 zhovtnya 2017 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> [in Ukrainian].

21. Dmytryshyn, M.V., & Zhurakivs'ka, M.I. (2020). Vytik personal'nykh danykh v elektronnomu uryaduvanni: realiyi ta problemy derzhavnykh veb-saytiv i portaliv [Leakage of personal data in e-government: realities and problems of state websites and portals]. *Publichne upravlinnya i administruvannya v Ukrayini*. 20. S. 111–119 [in Ukrainian].